

TÜRK SİNEMASINDA RÜYA GERÇEĞİ: SEMİH KAPLANOĞLU VE YUSUF ÜÇLEMESİ

Yavuz Selim SÖYLEMEZ

Mustafa Kemal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, yssoylemez@mku.edu.tr

Özet

Sigmund Freud'a göre rüyalar, insanların bilinçaltılarında bulunan gerçekleştirilememiş duyguların dışavurumudur. Freud'un rüyalar bağlamında ilk kez ortaya attığı psikanaliz kuramı birçok sanat dalını derinden etkilemiştir. Bunlar içinde belki de en çok etkilenenler psikanalitik okumaya imkân vermelerinden ötürü edebiyat ve sinema olmuştur. Birçok sinema kuramcısı sinemanın hem yönetmenler hem de izleyiciler için bir rüya olduğuna inanmaktadır. Bu çalışmada rüya olgusu çerçevesinde psikanaliz ve sinema ele alınmaktadır. Genel çerçevede ise Türk sinemasının önemli yönetmenlerinden Semih Kaplanoğlu'nun her biri çeşitli ödüller almış olan Yusuf Üçlemesi olarak bilinen Bal, Süt, Yumurta filmleri incelenmektedir. İçerik analizi yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmanın, Türk sinemasında psikanalitik inceleme yapılan araştırmaların az olmasından dolayı önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın amacı bilinçli psikanalitik göndermeler içeren, yönetmenin kendi hayatından da izler taşıyan filmlerden Yusuf Üçlemesini incelemek suretiyle Türk sineması ve psikanaliz alanına katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Freud, Psikanaliz, Rüya, Sinema, Semih Kaplanoğlu, Yumurta, Süt, Bal.

DREAM REALITY IN TURKISH CINEMA: SEMİH KAPLANOĞLU AND YUSUF TRILOGY

Abstract

According to Sigmund Freud, dreams are expressions of unrealized feelings which remains under subconscious. Dreams in the context of psychoanalysis as put forward by Freud at first, profoundly influenced many branches of art. Perhaps their most notable influence has been in literature and cinema, with allows psychoanalytic reading. Many cinema theorists believe that cinema is experienced as a dream for both directors and audiences. This study focuses upon dream phenomenon in the context of psychoanalysis and cinema. It examines one of Turkish cinema's leading directors, Semih Kaplanoglu, and award-winning Yusuf Trilogy of films individually titled Egg, Milk, Honey. Using a content analysis method, this study addresses a lack of psychoanalytic analysis in the study of Turkish cinema. It contributes to the understanding of Turkish cinema in relationship to psychoanalysis by showing the many psychoanalytic references, particularly in traces of the director's personal life experiences, within the Yusuf trilogy of films.

Key Words: Freud, Psychoanalysis, Dreams, Cinema, Semih Kaplanoglu, Egg, Milk, Honey.

Giriş

Sigmund Freud'un geliştirdiği psikanaliz okuma yöntemi, içinde doğduğu psikoloji bilimiyle sınırlı kalmayarak edebiyattan tiyatroya, resimden sinemaya kadar birçok sanat dalının etkilendiği bir araştırma alanı olmuştur. Yine rüyalar çeşitli şekillerde bütün bu sanat dallarının içine nüfuz ederek gerçek ile hayal arasında bir uzam meydana getirmekte ve eserlerin varoluşsal sürecinde çeşitli şekillerde yer almaktadırlar. Psikanaliz ve rüya olgularının sinema tarihinin gizemli yönlerinden oldukları geçmişten günümüze sinemacılar tarafından kabul edilmektedir ve rüyalar ile sinema sanatı arasındaki ilişkinin dünya sinemasında Tarkovski, Bergman, Sokurov, Kubrick ve Wong Kar-Wai gibi (Botz-Bornstein, 2009) çeşitli yönetmenlerce ele alındığı görülmektedir. Bu çerçevede rüyalar sinemanın en başından beri yazarın/yönetmenin hayal dünyasını ortaya koyacak şekilde kullanılagelmıştır. Freud'un da dile getirdiği gibi rüyalar insanın bastırdığı arzulardır (aktaran Bakır, 2008: 40). Bu düşünce ışığında değerlendirildiğinde filmlerin de kendilerini ortaya çıkaran yönetmenlerin hayal dünyalarının dışı vurumu ve gerçekleştirmek istedikleri arzularıdır söylemi güç kazanmaktadır.

Bir film hem yönetmen için hem de izleyen için bir çeşit rüyadır. Yönetmen için rüyadır çünkü arzularını filmler aracılığıyla gerçekleştirir; izleyen için rüyadır çünkü ortalama iki saat boyunca kişi karanlık bir ortamda filmdeki karakterlerle bazen özdeşleşerek bazen gerçekliğin farkında olarak başkasının rüyasını görür. Bu çalışmanın amacı da Türk sinemasında üzerine çok az çalışma yapılan bir alan olan psikanalitik eleştiri yöntemini kullanarak içerdiği yoğun psikanalitik göndermeler ile sinemamızdaki nadir çalışmalardan biri olan ve yönetmen Semih Kaplanoğlu'nun kendi hayatından da izler taşıyan Yusuf Üçlemesi filmlerini incelemek suretiyle alana katkıda bulunmaktır.

Yöntem

Bu çalışmada betimleme ve içerik analizi gibi araştırma yöntemleri kullanılarak erişilebilen veriler çerçevesinde genel hatlarıyla ve terimleriyle çalışma evreni Freud, psikanaliz, rüyalar, psikanalitik eleştiri ve sinema olarak belirlenmiş, konuyla alakalı geniş bir kaynak taraması yapılmıştır. Bu örneklem değerlendirilirken var olan veriler ve filmler eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Film çalışmaları alanında başvuru alan kuramsal bakış açılarından birisi olan psikanaliz yönteminin de ayrıntılı bir şekilde ele alınması Türk sinemasının en üretken ve başarılı yönetmenlerinden biri olarak kabul edilen Semih Kaplanoğlu'nun sinema anlayışını anlamlandırmada fayda sağlayacaktır. Bu bağlamda psikanaliz kuramının en önemli ögesi olan rüyalar, seyircinin gözünde ayırt edici, kendi has üslubunu oturtmayı başarmış olan Semih Kaplanoğlu'nun filmlerinin belki de en önemli parçası olan Yusuf Üçlemesi örneğini değerlendirirken çok ciddi önem kazanmaktadır.

Bulgular

Belirlenen yöntem çerçevesinde, çalışmanın ilerleyen bölümünde öncelikle, Freud'un psikanaliz yöntemi ve bu yöntem kapsamında bilinç, bilinç öncesi, bilinçaltı, bastırma ve yüceltme kavramları incelenecektir. Daha sonra Freud'un rüya kavramına dair görüşleri irdelenerek çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulacaktır. Çalışmanın daha sonraki bölümlerinde ise psikanaliz yöntemiyle ilişkili kavramlarla beraber göstergebilimsel çözümleme yönteminden de yararlanılarak Yumurta (2007), Süt (2008) ve Bal (2010) filmleri incelenecektir.

1. Freud ve Psikanaliz

Freud uygarlığın insan dürtülerinin sürekli bir biçimde bastırılması üzerine kurulduğunu ifade eder. Birincisi bu dürtüler, ilk olarak cinsel amaçlarından saptırılır daha sonra yerine bir vekil bırakarak ertelenir (Bakır, 2008: 16). Sanat eserlerinin de insanoğlu için böyle bir erteleme dışavurumu olduğu söylenebilir. Sanatçı, içinde sakladığı bu içsel enerjiyi bir eser ortaya koyarak dışa çıkarır. Ortaya çıkarılan eserler psikanalitik kuramlara göre yorumlandığında hemen hepsinin sanatçının hayatından gizli izler taşıdığı görülmektedir. Örneğin Munch'un "Çığlık" tablosunda çocukluktan itibaren çektiği ailevi ve toplumsal acılar, Shakespeare'nin "Hamlet" oyununda kendisinin hem de dönemin İngiltere'sinin çalkantıları ve yazarın zihnindeki yansımaları görülmektedir. Bu sebeple Freud'un psikanaliz yöntemi sadece insanlar için değil aynı zamanda sinema gibi çeşitli sanat dallarında ortaya konan eserler içinde başvurulabilecek önemli bir yöntemdir. Bu yüzden öncelikle psikanalizin ne olduğunun, bilinç, bilinç öncesi ve bilinçaltı, bastırma ve yüceltme gibi kavramların derinlemesine anlaşılması gerekmektedir.

1.1. Bilinç, Bilinç Öncesi, Bilinçaltı

Psikanaliz kuramı "bilinçaltı" kavramı üzerine inşa edilmiştir. Freud ilk çalışmalarında ruhsal yaşamın iki bölümden oluştuğuna dair inancını açıklamıştır: bilinç ve bilinçaltı. Bilinçaltı, psikanalizde topografik bakışın bir sonucudur. Ruhsal yaşamın bu bölümlerinin işlevlerini anlatmak için çok bilinen buzdağı eğretilmesini yapan Freud, kişiliği ilk önce topografik kuramda atomistik bir şekilde ele almıştır. Buna göre Freud, topografik kurama son şeklini bilinç, bilinç öncesi ve bilinçaltı olarak vermiştir (Schultz ve Schultz, 2002: 528).

Bilinç, kişinin belli bir anda farkında olduğu şeylerin tamamını kapsayan ruh durumuna verilen isimdir (Budak, 2003: 132). Freud'un kuramına göre bilinç, dış dünyadan ve bedenin içinden gelen algıları fark edebilen zihin bölgesidir. Bedensel algıları, düşünce süreçlerini ve heyecanlı durumları da kapsar. Bilincin içeriği, konuşma ya da davranışlarla çevreye iletilir (Geçtan, 1998: 26). Bilinç, gerçeklere uyumu önde tutar ve bilince mantıksal düşünce egemendir. Düşünce, duygu ve anılardaki neden, sonuç ve yer bağlantıları gerçeğe uygun olarak kurulur (Altıntaş ve Gültekin, 2003: 4).

Bilinç öncesi, dikkatin zorlanmasıyla bilinç düzeyinde algılanabilen zihinsel olayları ve süreçleri içerir. Kişinin belirli bir anda bilincinde ayırt edemediği birçok

düşüncesi ve anıları vardır. Bunlardan bazıları, bilinçli bir çaba ile çağırılabilir (Geçtan, 1998: 26). Bilinçaltı bastırılmışken ve bilinç düzeyine gelmesi çok zorken, bilinç öncesi gizlidir ve bilinç düzeyine gelmeye hazırdır. Örneğin, bir süre önce karşılaşılan bir olay, artık bilinçten silinmiş olabilir. Bu olayla ilgili bir çağrışım, tüm olayın yeniden bilince dönmesini sağlayabilir (Altıntaş ve Gültekin, 2003: 4).

Bilinçaltı, Freud'un topografik ruhsal yapı modelindeki üç bölümden en derinde olanıdır. Normal bilinç süreçleriyle ulaşılması en zor kısımdır ve rolü çok kritiktir. Bilinçaltı, bilinçli algılamadan dışında kalan tüm zihinsel olayları içerir. Bunların bilince ulaşması oldukça zordur. Konuşma, tutum ve davranıştaki çeşitli anlatım yolları ve simgelerle günlük davranışa yansır (Yanbastı, 1996: 18). Bilinçaltının içeriği, gerçekliğe ve mantığa uymayan ve insanın içinden geldiğince doyurulmak istenen dürtülerden oluşur. Bu dürtüler kişinin bilinçli dünyasında geçerli olan ahlaki değerlere karşıt düşen isteklerden kaynaklanır ve ancak psikanalitik tedavide kişinin dirençleri kırıldığında bilinç düzeyine ulaşabilirler (Geçtan, 1998: 27).

Freud bilinçaltının özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır: Çelişkisizlik, birincil süreç, zamansızlık ve dışsal olgusallığın yerine ruhsal olgusallığın geçmesi (Freud, 2000: 143).

1.2. Bastırma ve Yüceltme

Freud, psikanalize Breuer ile birlikte hipnoz yöntemine dayanan bir teknikte başlamıştır (Tura, 1996). Psikanaliz kuramının temel başlangıç noktası bilinçaltı süreçlerdir. Bunlar temel olarak dışsal bir gerçeklikten bağımsız olarak iş görürler ve haz almaya yöneliktirler. Eğer bu sürecin gerçekleştirildiği etkinlik herhangi bir hazzıza yol açacaksa "ben" tüm bunlardan kendisini geri çeker. Bunu bastırma veya yüceltme gibi savunma mekanizmaları yoluyla kontrol altına almaya çalışır. "Bastırma" savunma mekanizmalarının aynı anda hem en basit, hem de en gelişmiş olanıdır. James Strachey'in de dediği gibi "baskı kuramı, üzerine ruh çözümlemesinin bütün yapısının dayandığı temel taşıdır" (aktaran Bakır, 2008: 20). Baskılamanın sebebi bir dürtünün ruhsal yaşamda hazzıza yol açmasıdır. Nevrotik çatışma, libido enerjisi suçluluk duygusu tarafından engellendiğinde ortaya çıkar. "Bastırma" birincil arzuyu algılama ve onu bilinçdışının derinliklerine yerleştirme yoluyla işler. Birincil dürtüyü gizleyerek bastırma libido enerjisinin akışını zayıflatır ve çatışmanın kökeninin üstünü örter (Indick, 2004: 55). Fakat bastırma çoğu kez hiçbir zaman gerçekleştirilemez. Kendine dışarı sızacak kanallar arar. İşte bunlar rüyalar ve fantezilerdir. Freud'un da dediği gibi "her rüya bir arzusun gerçekleştirimidir" (aktaran Bakır, 2008: 30). Burada kısaca arzu ve istek arasındaki farklılığa da değinilmelidir. İstek bilinç düzeyinde iken arzusun yeri bilinçaltıdır ve bu yüzden isteğin gölgesinde kalır, doyurulamayarak bastırılır (Bakır, 2008: 26). Arzular bu anlamda Freud'un dediği gibi rüyalarda meydana çıkmaktadır.

Yüceltmede ise bir cinsel dürtünün gerçek hedefi yerine aynı yoğunlukta ama cinsel olmayan başka bir hedefe yönelttiği görülür. Yüceltici bakış açısından ele

alınacak olursa kültür denilen yapı, neredeyse bütünüyle cinsel dürtülerin bastırılması üzerine kurulmuştur (Bakır, 2008: 18). Bu sebeple Freud bütün büyük bireysel yapıtların yüceltme-libido enerjisinin üretken ve sanatsal etkinliklere yönlendirilmesi işlemi/ürünleri olduğuna inanmıştır (Indick, 2004: 59).

Özetle bilinç, bastırma sonucu adeta içine attığı düşünceleri rüyalar, arzularla, yüceltme de sizi çeşitli eserler ortaya koyarak dışa vurur.

1.2. Freud ve Rüya

Pozitif bilimlere şartlanmış insan beyni geçmişin öğelerinden olan ve aslında birbirine çok yakın dillere sahip olan mitos ve masalları ikinci plana itmiştir fakat rüya üretme kabiliyetini kaybetmemiştir. Rüyalar insan ile birlikte var olmaya devam etmiş olsa da modern aydınlanma çağı onları saçma, önemsiz olarak değerlendirmiştir. Freud'un çalışmaları rüyanın ciddiye alınması gereken, hem sağlıklı hem de hasta insanları ilgilendiren bir gerçeklik olduğunu ortaya koymuştur (İmamoğlu, 2010: 23).

Rüyalar, zihnin bilinç dışına ulaşan yoludur. Freud'un bu tespiti ışığında düşünülecek olursa uykudaki öznel yaşantı ve uyandıktan sonra rüya dediğimiz şey, uyku sırasında bilinçdışı zihinsel işleyişin sonucudur (Brenner, 2008: 160). Rüya, insanın zihinsel ve bedensel özellikleriyle ilgili bir konu veya olgudur (Freud, 1899/1996: 215). Bilinçaltının tezahürleri olarak rüyalar bireyin en gizemli ve en karmaşık tecrübelerinden birini oluşturmaktadırlar. Zamanımızın önemli bölümünü uykuda geçirmemizden dolayı günlük hayatımızda sürekli olarak yaşadığımız en ciddi bilinçaltı tecrübesi rüyalar olmaktadır (Freud, 1899/1996).

Yine Freud'a göre rüyaların oluşumunu belirleyen temel olgu, bilinç ve bilinçaltı süreçlerinin işleyişidir; buna göre bilinçaltına bastırılmış olan düşüncelerin ve diğerlerinin ifadesi çeşitli temsiller aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Bunun en önemli sebebi, uyku sırasında bilinç faaliyetlerinin sansürleyici etkisinin normal zamana göre azalmasıdır. Ancak bu tamamen ortadan kaybolmaz ve rüyalarda da kendisini hissettirir. Böylelikle, rüyalarda gerçekleştirilen arzu asıl arzusun "çarpıtılmış" biçimidir (Bakır, 2008: 40-41).

Uyku, kişiyi adeta başka dünyalara götüren bir zihin faaliyetidir. Freud'a (Freud, 1899/2001: 65 – 66)göre *"Düşlerin asıl amacı bizi bu dünyanın sevinçleri, acıları gibi gündelik hayata ait olan şeylerden uzaklaştırmaktır. Ancak düşler kişiye ne sunarsa sunsun malzemelerini gerçeklikten ve bu gerçeklik çevresinde dönen zihinsel yaşamdan türetiyordur. Yani düşler malzemesini gerçeklikten almaktadır. Ancak her zaman rüyalarda görülen imgelerin kaynağını hatırlayamayız. İşte, Freud bu durumun bizi şüphede bıraktığını ve rüyaların bağımsız bir üretim gücü olduğuna inanmaya ittiğini belirtir"*. Freud düşlerin kaynağının biz farkında olsak da olmasak da belleğimizdeki bilgilerden, gerçeklikten, yaşantılarımızdan kaynaklandığını ileri sürmektedir. Onun ifadesiyle düşler, uyanıklık yaşamında ulaşılamayan anıları emirlerinde bulundurmaktadırlar.

Rüyalar her zaman net şekilde kendilerini göstermezler. Bazen şekil değiştiren bu rüyaların kaynağını bulmak öyle kolay da değildir. Freud'un rüyaların uyarıcılarını ve kaynaklarını açıklamak için yer verdiği kurama göre rüya uyku sırasında rahatsız edici şeylere karşı bir tepkidir (Freud, 1899/2001: 75). Rüyaların istek doyurma olduğu hakkındaki kuramı “kazlar rüyasında mısır görür” atasözüyle özetlenmektedir (Freud, 1899/2001: 184).

Ancak her düşün içeriği açık değildir. Bazen düşler sansürlenmiş bir şekilde meydana gelmektedirler. Bu durumda düşlerin aslında bir istek doyurma olduğunun nasıl ispatlanacağı sorusu akla gelmektedir. Freud, rüyanın bir istek doyurma olduğunu doğrudan göstermediği durumları “rüyalarda çarpıtma görüngüsü” diye adlandırmaktadır. Bu çarpıtma durumu bilincin rüyalara uyguladığı bir çeşit sansürdür (Freud, 1899/2001: 187). Freud, bu çarpıtılmış rüyaların aslında nasıl birer dilek gerçekleştirme olduğunu verdiği örnekler ve yorumlarla açıklamaktadır (İmamoğlu, 2010: 6).

Yine Freud “Rüya (baskı altında tutulmuş) bir dileğin (başka bir kılıkta) gerçekleşmesidir” diyerek rüyalar hakkındaki görüşünü özetlemektedir (Freud, 1899/2001: 210).

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Freud düşlerin istek doyurması olduğunu göstermek için çocuk rüyalarından bahsetmektedir. Çocukluğun ilk dönemlerinde görülen rüyalarda istekler olduğu gibi canlandırılabilirdikleri halde, daha sonraki dönemlerde istekler bilinç dışında tutulduklarından, rüyalara ancak maskelenmiş bir biçimde yansır. Her rüya bilinç dışı istek, dürtü, korku ve çatışmaları temsil etmektedir. Açık içerik ve kapalı içerik olmak üzere rüyanın iki niteliği vardır. Yetişkin bir insanın rüyasının görünür içeriğine bakarak o rüyanın gizli içeriğini anlayabilmek oldukça güçtür. Rüyanın açık içeriği, hatırlanan ve anlatılabilen biçimi ile rüyadır. Gizli içerik ise rüyadaki görüntülerin altında yatan dürtüler, istekler, duygular, karmaşalar ve korkulardır (Geçtan, 2004: 24; Freud, 1896/2004: 11–12).

Rüyada simgeleştirme, yoğunlaştırma, kılık değiştirme ve yer değiştirme süreçlerinin işlemesi ile gizli içerik açık içeriğe dönüşür (İmamoğlu, 2010: 6).

Rüyalar ruhbilimin çalışma alanında önemli bir yer tutmuyorken; rüyalara verilen anlam gizemli, büyümlü bir nitelik taşıyordu. Freud, rüyaların uykuda zihinsel çalışmanın ürünü olduğunu ve bilinçaltının çözümlenmesinde rüyalarla yararlanılabileceğini göstermiştir (Öztürk, 1998: 155) .

1.3. Psikanalitik Eleştiri

Günümüzde psikanaliz ile sanat arasındaki ilişkide artık eserin kendisi ön plandadır, merkezdedir ve çoğunlukla buradan yola çıkarak sanatçı hakkında yönlendirici açıklamalar ya da değerlendirmeler yapılır. Bunun avantajları açıktır; böylelikle sanat eseri ile onun içinden çıktığı toplumsal yapı arasındaki ilişkiler farklı boyutları ile açıklanabilir (Bakır, 2008: 36).

Psikanaliz, bir eserin ve yazarın toplumsal karakterinin kodunu çözdüğü ölçüde, sanat eserlerinin yapısıyla toplumun yapısı arasındaki somut dolayımlayıcı bağları sağlayabilir (Bakır, 2008: 37).

Psikanaliz kuramına dayalı film eleştirisi, filmlerin eleştirilmesinde özellikle yönetmenin ruhsal dünyasının ve bilinçaltının dışavurumunu bulmaya girişmektedir ve filmleri tıpkı bir rüya süreci gibi ele alarak, filmlerin açık içeriğinin altında yatan örtük içeriğini ortaya çıkarma amacını taşımaktadır. Psikanalitik eleştiri yaklaşımı içinde yalnızca yönetmen değil, filmlerinin içerik malzemesi ve karakterleri psikanalitik veriler olarak değerlendirilmektedir. Bu anlamda psikanalitik film eleştirisi filmlerin yalnızca bilinçli bir yaratıcı eylemin ürünleri olarak değil, bilinçdışını da göz önüne alan bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanıdığı gibi, filmlerin eleştirilmesinde diğer kuramsal yaklaşımların eksik bırakabileceği birçok alanı ele almış ve aynı zamanda bu yaklaşımların da üzerine inşa edilebilecekleri temellerin oluşturulmasını sağlamıştır (Özden, 2004).

Psikanalizin sinema filmlerinin eleştirisinde etkili bir yaklaşım olarak var olması, özellikle bir “rüya fabrikası” olarak adlandırılan Hollywood filmlerinin Freud tarzı motiflere uygunluk göstermesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin 1942 yapımı ünlü “Casablanca” filmi psikanalitik okuma için çok önemli bir örnektir. Bu filmi klasik Freud çizgisi doğrultusunda yorumlamak isteyenleri zengin bir ödipal malzeme bekler (Büker ve Topçu, 2010: 245). Ancak yine de bu tür okumalarda rüyanın açık içeriği ile kıyaslayabileceğimiz filmin görünürdeki anlamının yerini rüyadaki örtük anlamın eşdeğeri olan gizli, Freud bakışlı anlamın almasıyla indirgemeciliğe yönelinmiştir. Bu okumalardaki özellik ve farklılık kaybı eleştirel bir yöntem olarak psikanalizin itibarını azaltmıştır. Bununla birlikte psikanalizin film incelemelerine yeniden girmesi, öznenin söylem ile ilişkileri konusunda bir ihtiyacın duyulduğu oldukça farklı zeminlerde gerçekleşmiştir. Jacques Lacan’ın Freud üzerine yeniden çalışması tam olarak bu ihtiyaca cevap verir görünmektedir (Özden, 2004). Lacan’ın bu psikolojik kuramı yeniden yorumlaması, psikolojik tanımları ve süreçleri zenginleştiren açıklamalarda bulunması sinema incelemeleri alanında 70’li yıllarda orta çıkmış tartışmalar için sağlam bir zemin oluşturarak film çözümlemelerinde yeni yaklaşımların geliştirilmesine olanak sağlamıştır (Özden, 2004: 181).

Üzerinde durduğu temel noktalar çevresinde psikanalitik eleştiri yaklaşımı incelenecek olunursa, filmler ile düşler arasında bulunduğu düşünülen benzerlikten yola çıkılmalıdır. Freud’un düşlerin kendi mantığı içinde işleyen, kendine ait bir ifade tarzı olduğunu ortaya koymasının sonucunda, filmsel anlatının da benzer süreçler içinde işlediği düşünülmüştür. Dolayısıyla filmler de düşsel bir metin olarak ele alınabilir. Film seyretme sürecinin düş görme süreci ile olan benzerliklerine daha sinemanın ilk yıllarında dikkat çekilmiştir.

Film seyretme işlemi aynen düşlerde olduğu gibi etkin bir eleştirel tavrın ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Uykuya dalarken, uyanıklıkta düşüncelerimizin akışını etkilemesine izin verdiğimiz temkinli ve eleştirel bir etkinliğin gevşemesi

sayesinde “istençdışı” düşünceler ortaya çıkar. İstençdışı düşünceler, ortaya çıkınca görsel ve işitsel imgelere dönüşürler (Freud, 1899/1996). Psikanalitik film eleştirisi bir filmin seyircinin “rüya süreci” olarak incelenmesinde, filmlerin seyircinin çeşitli psikolojik kaygılarının, endişelerinin ya da arzularının perdede nasıl yansıttıklarının göz önüne serilmesinde başvurulacak eleştirel çatıyı sağlamaktadır.

Filmleri seyircinin gördüğü rüyalar olarak ele aldığımızda, sinema filmlerinin çağdaş toplumlar için yarattığı sorunların çözümünde en elverişli eleştirel araç psikanaliz olmaktadır. Psikanalitik eleştiri yaklaşımını kullanarak farklı tarihsel dönemler içinde çekilen filmlerde yer alan karakterler ya da korku filmlerindeki biçimlendirmeler aracılığıyla dönem içinde ön plana çıkan ya da tarihin ilk dönemlerinden bu yana insanlar tarafından evrensel olarak paylaşılan duygu ve düşüncelerin saptanıp çözümlenmesini gerçekleştirmek mümkündür. Bu çözümleme filmlerin sosyolojik ve ideolojik imalarının o çıtaya konulmasını sağlayacaktır. Psikanalitik çözümleme bize yalnızca eleştirel bir sistematik değil, çeşitli psikolojik öğeleri tanımlayıp sınıflandırabilme olanağı tanımaktadır (Özden, 2004).

2. Yusuf Üçlemesi Film Çözümlemeleri: Yumurta (2007), Süt (2008), Bal (2010)

Çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi, Freud’un psikanaliz yöntemi ve bu yöntem çerçevesinde ortaya koyduğu kavramlar sinema filmleri üzerinde irdelenebilmekte ve yorumlanabilmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın ilerleyen bölümünde Semih Kaplanoğlu’nun Yumurta (2007), Süt (2008), Bal (2010) filmlerinin Freud’un psikanaliz yöntemi kapsamında incelenmesi amaçlanmaktadır.

Semih Kaplanoğlu’nun yönetmenliğini yaptığı Yusuf Üçlemesi filmlerinde yönetmenin kendi sanat dilini oturtarak “auteur” yönetmen olma yoluna girdiği görülmektedir. Burada “auteur” kavramına da değinmekte yarar vardır. Auteur, kendi düşünce ve duygularıyla filmi yazan kişidir. Gerçekleştirdiği görüntü düzenlemesi, kamera hareketleri gibi özellikleriyle filme kişiliğini yansıtır. Birey olarak kendisini filme koyar ve yarattığı biçemi ile “auteur” olur (Büker ve Topçu, 2010: 277). Auteur bir yönetmenin önemli göstergelerinden olan benzer tema ve motifleri tüm filmlerinde kullanma tekrar etme durumu, Yusuf Üçlemesi’nin her filminde yinelenen düş görme, gerçekte düşün birbirine karışarak anlatının sürreal bir boyut kazanması, zaman-mekân algısının kırılması, zengin ve acımasız doğaya düzülen güzellmeler, dini öykülere referanslar vb. unsurlarla ifadesini bulmaktadır (Güllüoğlu, 2012: 102). Bu üçlemede Kaplanoğlu bütün filmlere kendi öz yaşam öyküsünden kareleri, simgeleri ve diyalogları da ustalıkla yerleştirmiştir. Semih Kaplanoğlu sinemayla oldukça içli dışlı olan doktor bir babanın oğlu olması onu sinema ile tanıştırır (Sinema Dergisi, 2010). Aynı zamanda oldukça dindar sayılabilecek büyükbaba ve büyükannesi filmlerin içinde barındırdığı Hz. Yusuf ve kardeşlerinin, kurban ve adak gibi dini kıssaların ve maneviyatın sebebidir. İstanbul’da beraber kaldığı ev arkadaşlarının şairliği filmlerinin şiirselliğini, özellikle de Yusuf’un Yumurta ve Süt filmlerindeki şiir tutkusunu açıklamaktadır. Çünkü sinema bir kavramlar söz dağarcığına sahip olmadığından doğrudan eğretilme

yoluna gider. İmge ve işaretlerin dili olan sinema, nesrin dili olduğu kadar, hatta belki de daha fazla, şiirin de dilidir (Pasolini, 1976'dan aktaran Güllüoğlu, 2012: 102). Dayı ve teyzelerinin solculuğu ve aldığı iyi sinema eğitimiyle yönetmen birçok anlamda kendini yetiştirerek sinemaya farklı bakmayı öğrenmiştir. Yumurta, Süt, Bal isimlerini taşıyan bu filmler birçok alanda ödüller kazanmışlardır. Bu üçlemedeki her bir film içermiş olduğu birçok göstergeyle değişik okumalara imkân verebilmektedir. Bu çalışmada filmlerde bolca bulunan rüyalar üzerinden bir okuma yapılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Freud'un rüya üzerine yaptığı yorumlara sıkça değinilecektir. Freud için rüyalar, bilinçaltı süreçlerin işleyiş biçimlerini anlayabilmek için kullandığı başlıca araç olmuştur. "Rüya Yorumu" adlı eseri günümüzde de bilinçaltı süreçleri en iyi açıklayan eser olarak geçerliliğini sürdürmektedir. Bu eserinde Freud, her bir rüyanın aslında bilinçaltı isteklere doyum sağlama görevini üstlendiği görüşünü savunmuştur. Freud bu sonuca hem kendi rüyalarını hem de hastalarının rüyalarını çözümleyerek ulaşmıştır (Geçtan, 2004: 23). İncelenen filmlerin sıralamasında tıpkı psikanaliz yönteminde olduğu gibi zamansal olarak bir geriye gidiş söz konusudur. Psikanaliz yönteminde kişinin hâlihazırda durumunu çözümleyebilmek için geçmişin incelenmesi yoluna gidilir. Aynı bu şekilde üçlemenin ilk filmi olan Yumurta'da orta yaşlarda olan Yusuf ikinci film olan Süt'te delikanlılık dönemlerine gider. Son film olan Bal'da ise artık Yusuf'un çocukluğuna inilerek nokta konulmuştur. Her üç film de izleyiciye sürekli bir hafıza ve düşler dünyası, bir imge-işaretler bütünü sunmaktadır. Rüya ile gerçek birbirine karışmakta, izleyici sinemanın tüm sadeliğiyle büyüleyen çarpıcı diline tanıklık etmektedir (Güllüoğlu, 2012: 102).

2.1. Yumurta (2007)

2.1.1. Filmin Künyesi

Vizyon tarihi: 9.10.2007

Yönetmen: Semih Kaplanoğlu

Süre: 1 saat 37 dakika

Oyuncular: Nejat İşler, Saadet İşıl Aksoy, Ufuk Bayraktar

Tür: Dram

Ülke: Türkiye, Yunanistan

2.1.2. Yumurta (2007) Filminin Özeti

Yumurta, Yusuf Üçlemesinin ilk filmidir. Yusuf, yaşadığı kasaba olan Tire'yi yıllar önce terk edip İstanbul'da hem yaşam hem çalışma alanı olarak kullandığı kitapçı dükkânında zaman geçiren orta yaşlarda biridir. Şiir kitabı yazmış ama ilgi görmemiştir. Hayal kırıklıklarıyla dolu yaşamı bir gün yıllardır uzak durduğu annesinin öldüğü haberini almasıyla değişir. Gençliğini geçirdiği kasabaya doğru yola çıkması orada ve annesinin geride bıraktığı her şeyde onun kaçmak istediği kendi geçmişiyle yüzleşmesini sağlar. Geçmişin kendisini sorgulamasına izin veren

Yusuf bu soruların cevaplarını araştırmak için adeta dedektiflik yaparken olay yerinde kendini arar.

Rüyalar Yumurta'da önemli yer tutar. Yusuf'un gördüğü rüyalar onun kişilik değişimiyle ilgili ilk işaretleri içermektedir. Her rüya kendi içinde bir mantık dizgesi takip etmektedir. Freud'a göre rüyalar, analiz edilmesi ve anlaşılması gereken, kendine özgü bir zekâ biçimine sahip olan olgulardır (Bornstein, 2008: 25).

Burada rüyayı oluşturduğu düşünülen uyarılma kaynaklarının dörde ayrıldığının altı çizilmelidir. Bunlar dış (nesnel) uyarılmalar, iç (öznel) duyuusal uyarılmalar, iç (organsal) uyarılar ve saf ruhsal uyarılma kaynaklarıdır (İmamoğlu, 2010:4). Yusuf'un film boyunca gördüğü rüyalar daha çok öznel uyarılmalar ve saf ruhsal uyarılmalardan kaynaklanır. Freud'a göre, rüyaların içeriğini etkileyen diğer önemli bir etken de rüyanın görüldüğü geceden önceki gün boyunca yaşanan duygu ve düşüncelerin kalıntılarıdır. Bu kalıntılar bilinçdışında etkinliklerini sürdürdükleri için, fiziksel uyarılarda olduğu gibi, rüya içeriğinin bir parçası durumuna gelirler (Geçtan, 2004: 23). Yusuf'un kaçıp durduğu geçmişi onun gördüğü rüyaları belirleyen en önemli unsurlardır.

Freud'a göre rüyalar insanın uyanık hayatında arka plana itilmiş, sosyal ve etik değerlerle kontrol altında tutulmuş veya bastırılmış düşünce ve duygularının uykuda bilincin rahatlamasıyla görsel açıdan ön plana çıkmasıdır (İmamoğlu, 2010: 4). Bu yüzden toplum tarafından adeta yalnızlığa itilmiş Yusuf'un rüyaları da film mantığı açısından ele alınması gereken önemli bir olgudur. Bu noktadan itibaren Yusuf'un rüyalarına değinilecektir.

2.1.3. Yumurta (2007) Filmindeki Freud Çözümlemesine Yönlendirici Semboller

• Kırılan Yumurta

Yusuf'un annesini toprağa verdikten sonra mezarlığın yanında uyuyakalmasıyla gördüğü rüyada Yusuf'un elinde tuttuğu yumurtanın düştüğü ve kırıldığı görülür. Filme ismini veren bu yumurtanın kırılışının anlamı Yusuf için çok büyüktür çünkü o nefret ettiği, bilinçaltına bastırdığı, yıllarca gelmemek için uğraştığı ve gelmediği bu kasabanın onda bir değişim yaşatacağını simgeler. Yusuf'ta da bu anlamda bazı şeyler kırılmıştır. Yumurta eğretilmesiyle onun kendi içinde gizlemiş ve bastırmış olduğu düşüncelerinin gün yüzüne çıkması simgelenir.

• Kuyu

Rüyaların yeniden üretmek için kullandığı önemli malzemelerden biri de çocukluk yaşantılarıdır. Freud, çocukluk yaşantısının yanında gündelik olayların da rüyalarda görüldüğünü fakat bilinçaltının yani çocukluğa ait anıların öneminin daima ağır bastığını ifade eder (Freud, 2001: 69).

Bir diğer rüyada Yusuf kendisini kuyuda görmektedir. Freud'un da değindiği çocukluk anıları Yusuf'un peşini bırakmaz. Yusuf'un çocukken kuyu açma işinde çalışması onun rüyalarında da yer bulmaktadır. Kuyu eğretilmesi aslında pek çok farklı okuma yapmaya uygundur. Yusuf'un düştüğü kuyudan çıkmak için uğraştığı

görüldür. Burada Hz. Yusuf peygamberin Kuran'da geçen kuyuya atılma kıssasına ve yine kuyudan dışarı doğru sallanan gömlek ile de bu kıssadaki kanlı gömlek hikâyesine gönderme yapılmaktadır. Orta yaşlardaki Yusuf'un kuyudan çıkmaya çalışması onun kasabada başladığı bu yeni hayatla içinde bulunduğu psikolojik kuyudan çıkışını simgeler. Yine farklı bir okuma olarak gençliğinde bir kuyu gibi gördüğü kasabadan onu İstanbul çekip kurtarmıştır.

2.2. Süt (2008)

2.2.1. Filmin Künyesi

Vizyon tarihi: 2.01.2009

Yönetmen: Semih Kaplanoğlu

Süre: 1 saat 42 dakika

Oyuncular: Melih Selçuk, Başak Köklükaya, Rıza Akın

Tür: Dram

Ülke: Türkiye, Fransa, Almanya

2.2.2. Süt (2008) Filminin Özeti

Semih Kaplanoğlu'nun 2008'de gösterime giren Süt üçlemenin ikinci filmidir. Yönetmen seyirciyi bu filmde Yusuf'un delikanlılık yıllarına götürür. Yusuf hala kasabadadır. Bir yandan annesiyle beraber süt satarak evin geçimine yardımcı olurken diğer yandan şiirlerini bir yerlerde yayınlatabilmek için uğraşmaktadır. Bir şekilde kasabadan çıkmak için fırsat kollamaktadır. Askerlik için gittiği şubede de çürük olduğunu öğrenir ve yıkılır. Türk toplumunda askerlik yapmamanın baskısını üzerinde hissetmeye başlar. Yusuf'un annesi ise oğlunun yavaş yavaş evden kopuş sürecine girdiğini görmüş ve yalnız kalmaktan korkarak bir istasyon şefiyle bir gönül ilişkisi kurmuştur. Bu durum annesinin bütün ilgisini yıllarca tek başına çeken Yusuf için oldukça sarsıcı olur.

Süt üçlemenin içerisinde rüya sahnelerini en az barındıran filmidir. Sadece bir rüya sahnesi (Yusuf'un yayın balığını annesine getirmesi) vardır. Yönetmen bu film için Yumurta'daki Yusuf'un kendi gençliğini hatırlamasıdır demektedir (Sinema Dergisi, 2010). Bu anlamda Süt'ün bizzat kendisi yönetmenin gördüğü bir rüya olarak ele alınabilir. Çünkü aynı söyleşide yönetmen bu filmde bahsederken kendi delikanlılık yıllarına gönderme yapmaktadır. İnsanın kendini tam olarak ifade edemediği bu yıllardaki arada kalmışlık, hayata tam olarak katılamama duygusunun kendisi için çok önemli olduğunu ifade eder. Bu filmde yönetmenin kendi geçmişiyile bir anlamda filminde/rüyasında hesaplaştığı görüldür. Burada filmde bulunan rüya sahnesine değinilecektir.

2.2.3. Süt (2008) Filmindeki Freud Çözümlemesine Yönlendirici Semboller

• Yayın Balığı-Kaz

Bu sahnede Yusuf, annesini elinden alan istasyon şefini taşla öldürmek için sazlıkta takip ederken bir yayın balığı yakalar. İstasyon şefi ise kaz avlamaktadır.

Burada iki avcı ve avlarıyla elde edilmek istenen bir kadın vardır. Yusuf yayın balığıyla annesine döndüğünde onun çoktan kazı yolmaya başlamasından da anlaşılan şey bu rekabette Yusuf'un kaybettiğidir. Jung'un arketip teoreminde kurtarıcı kahraman olarak ejderha ya da balık en çok bilinen motiflerdir (Özgür ve Köçer, 2013). Elinde büyük bir balıkla eve gelen Yusuf artık kendisinin de tam bir erkek olduğunu göstermek ister. Daha önce de değinildiği gibi her rüya bastırılmış bir düşüncenin, dürtünün ya da arzunun ürünüdür. Rüyalarda öznenin bilinçaltı kendisini rüya aracılığıyla yine aynı öznenin bilincine duyurur (Bakır, 2008: 42). Bu rüya ile görüldüğü üzere Yusuf annesinin tek erkeği olmaya devam etmek istemektedir. Bu rüyada görülen kaz ile Zeus'un kaz ile bir tanrıçayı kandırmasına da gönderme vardır. Mitolojide Zeus kendisinden kaçan ve kaz kılığına girmiş olan tanrıça Nemesis'i kandırmış ve onu elde etmiştir (Demiralp, 2010: 202). İstasyon şefi de tıpkı Zeus gibi bir kadını kaz ile elde etmiştir.

2.3.Bal (2010)

2.3.1. Filminin Künyesi

Vizyon tarihi: 9.04.2010

Yönetmen: Semih Kaplanoğlu

Süre: 1 saat 43 dakika

Oyuncular: Bora Altaş, Erdal Beşikçioğlu, Tülin Özen

Tür: Dram

Ülke: Türkiye, Fransa, Almanya

2.3.2. Bal (2010) Filminin Özeti

Bal Yusuf Üçlemesi'nin Berlin Film Festivalinde Altın Ayı ödülü kazanmış son filmidir. Bu filmle Yusuf'un hayatının gizemi çözülür. Orta yaşlılıkta başlayıp gençlikle devam eden zamanı geri sarma işlemi Yusuf'un çocukluğuna inilen bu filmle nihayete ermiştir. Filmde Yusuf'u yedili yaşlarında görürüz. Bu filmde ilk iki filmde görünmeyen Yusuf'un babası sonunda ortaya çıkmaktadır. Yusuf'un ailesi Karadeniz Bölgesi'nde balcılık ve çaycılık yaparak geçimlerini sağlamaktadırlar. İnsanlarla çok konuşmayan içine kapanık bir çocuk olan Yusuf sabahları bir atmacayı takip ederek okula gitmekte, diğer zamanlarda babasıyla bal toplamaya çıkmaktadır. Babasının yanında okuyabilen Yusuf aynı şeyi sınıfta yapamaz. Annesiyle olan ilişkisi babasıyla olan ilişkisi kadar güçlü değildir. Sonunda babası Yakup'un bal toplarken öldüğü haberi gelmiştir. Yusuf ormanın karanlıklarında babasını aramaya çıkar.

Bal rüyalar bakımından oldukça zengindir. Diğer filmlerle arasındaki en önemli fark burada Yusuf'un rüyalarının gerçeklikle iç içe geçmesidir. Önemli noktalardan birisi Yusuf'un rüyalarını babasına anlatmasıdır. Burada Hz. Yusuf'un babası Hz. Yakub'a 11 yıldız, bir ay ve bir güneşin kendisine secde ettiğini anlattığı rüya hikâyesine de atıf yapılır.

2.2.3. Bal (2010) Filmindeki Freud Çözümlemesine Yönlendirici Semboller

• *Yakup'un Düşüşü*

İlk yarısı filmin hemen başında diğer yarısı filmin ortasında olmak üzere görülen bu rüyanın ilk bölümünde Yakup'un çok büyük bir ağaca tırmanırken dalın kırıldığı görülür. İkinci bölümde ise Yakup düşer ve ölür. Yusuf'un bu rüyasında Lacan'cı bir okuma üzerinden gidilecek olursa ayna evresinden yeni çıkmış öidipal evreye henüz girmiş olan bir çocuğun kendisine rakip olarak gördüğü babasının alttan alta ölmesini istemesini arzuladığı görülür. Daha öncede değinildiği gibi Freud'a göre rüyalar bir dilek gerçekleşmesi, bir isteğin doyurulmasıdır. Freud bu görüşünü kanıtlamak için çocukların rüyalarını örnek gösterir. Ona göre küçük çocukların rüyaları genellikle istek doyumalardır. Çözüm için sorun yaratmazlar. Ama öte yandan temel doğaları açısından rüyalar, isteklerin doyurulmasını temsil etmede son derece önemlidirler. (Freud, 1899/2001: 174–179). Yusuf babasının rüyada düşüp ölmesiyle annesiyle arasındaki engelin kalkacağını düşünür fakat bu olmaz ve babayla özdeşleşme yoluna gider.

• *Kurdele Kavanozu*

Yusuf'un okuma ile olan sorunu aslında okuldadır. Babasının yanındayken veya evde tek başına iken okuyabilmektedir. Sınıfta arkadaşlarının okuyabilmesi ve bunun sonucunda öğretmeninin kurdele takması onu sıkıntıya sokar çünkü kendisi hâlâ okuyamamış ve o kurdeleyi alamamıştır. Yönetmen yine burada kendi yaşadığı bir tecrübeyi aktarmıştır. O da sınıfta en son okuyan kişidir (Sinema Dergisi, 2010). Yusuf bu rüyasında kurdele kavanozuna doğru ilerlemektedir. Anlaşılabileceği üzere kendisi de artık kurdele takmak istemektedir ama oradan almak için bir hamle yapmaması cezalandırma korkusundan ileri gelmektedir.

• *Babanın Dönüşü*

Yakup birkaç günlüğüne bal toplamaya gitmiştir ve hala dönmemiştir. Yusuf rüyasında anne ve babasının kahvaltı yaptığını görür ve uyanır fakat bu sadece bir rüyadır ve baba dönmemiştir. Freud'a göre, rüyaların oluşumunu belirleyen olgu bilinç ve bilinçaltı süreçlerinin işleyişidir. Buna göre bilinçaltına bastırılmış olan düşüncelerin ve diğerlerinin ifadesi, çeşitli temsiller yoluyla rüyalarda ortaya çıkmaktadır (Bakır, 2008). Yusuf özdeşleşmiş olduğu kahramanın dönmesini istemektedir.

• *Yanmış Arılar*

Freud, yalnızca isteklerin doyurulması olarak anlaşılabilen ve anlamlarını kılık değiştirmeden gösteren rüyaların çok sık rastlanan ve çok değişik koşullarda olabileceğini gösteren örnekler vermektedir. Örneğin çok susayan biri rüyasında kendini su içerken görebilir. (Freud, 1899/2001: 174–179).

Yusuf bu rüyasından kendisini babasının katırıyla ağaçların altında görür. Açık bir şekilde görülmektedir ki Yusuf artık babasının yerini almak ve onun gibi olmak istemektedir. Bu rüya bir anlamda evin erkeği olma arzusunun dışa vurumudur.

Sonuç

Sinemada rüya kullanımı dünya sinemasının geçmişten günümüze kullandığı bir yöntemdir. Örneğin bu yöntem Stanley Kubrick tarafından Gözleri Tamamen Kapalı'da, Ingmar Bergman tarafından Yaban Çilekleri'nde, Aleksandra Sokurov tarafından Anne ve Oğlu'nda kullanılmıştır. Türk sinemasında da son yıllarda gündeme gelen bu yöntem Özer Kızıltan'ın Takva filminde ve Nuri Bilge Ceylan tarafından Uzak, Üç Maymun gibi birçok filmde kullanılmaya başlanmıştır. Psikanaliz yönteminden ayrı düşünölemeyecek olan rüya kullanımı hem yönetmenin zihin dünyasına dair ipuçları vermesi bakımından hem de sinemaya derinlik kazandırması açısından üzerinde durulması gereken önemli bir yöntemdir. Semih Kaplanoğlu'nun incelenen Yusuf Üçlemesi filminde de göröleceğı üzere bu yöntemin kullanıldığı filmler sanat değeri taşıyan filmler olarak popüler film kültüründen uzak durmaktadır.

Bu çalışmada Yusuf Üçlemesi üzerinden psikanalitik eleştiri yöntemi kullanılarak çözümleme yapılmak suretiyle Yumurta, Süt, Bal filmlerinin yönetmenle olan organik bağının zihinsel tahlili yapılmıştır. Freud'un rüyalar ve psikanaliz üzerine yapmış olduğı çalışmalar ışığında yapılan bu incelemede Semih Kaplanoğlu filmlerinin Türk sinemasında içerik ve yöntem olarak farklı bir yerde durduğı ortaya çıkmıştır. Psikolojik derinlik içeren filmlerin seyirciyi zorladığı bilinen bir gerçek olmakla birlikte sanatın toplumun algı ve kültür seviyesini yukarı çekmek adına Kaplanoğlu'nun yaptığı gibi çıtayı yüksekten tutması gerekmektedir.

Sonuç olarak sinema ve rüya arasındaki bağlantının çok güçlü olduğı yadsınamaz bir gerçektir. Fakat Türk sinemasında kullanımının oldukça az olduğı görölmektedir. Bu tür filmlerin artırılması kuşkusuz Türk sinemasının da çıtasını yükseltmesine ve insan psikolojisini çözümleyebilen bir izleyici kitlesinin oluşmasında önemli rol oynayacağı düşünölmektedir. Popüler kültürün çabuk tüketilen filmlerinin adeta istila ettiğı sinemamızda Yusuf Üçlemesi gibi içinde psikoloji, maneviyat, toplumsal sorgulama gibi çeşitli olguları barındıran filmlerin çeşitli alanlarda kazandıkları ödüllerle teşvik edilmesi ve bunların sayısının artması ümit edilmektedir.

Kaynakça

- Altıntaş, E. ve Gültekin, M. (2003). *Psikolojik Danışma Kuramları*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Bakır, B. (2008). *Sinema ve Psikanaliz*. İstanbul: Hayalet Kitapevi.
- Bornstein, T.B. (2008). *Filmler ve Rüyalar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Brenner C. (1998). *Psikanaliz: Temel Kavramlar*. (Çev: Işık Savaşır) Ankara: HYB Yayınları.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büker S. ve Topçu, Y. G. (2010). *Sinema: Tarih-Kuram-Eleştiri*. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Demiralp D. (2010). "İlkçağ Anadolu Efsanelerinin En Güzeli: Troyalı Helena". *Akademik Bakış*, 7, 202.
- Ertan E. (2010). *Semih Kaplanoğlu Söyleşisi*. İstanbul: Sinema Dergisi.
- Freud S. (2000). *Metapsikoloji*. (çev. Aziz Yardımlı), 1. Baskı. İstanbul: İdea Yayınları.
- Freud, S. (1899/2001). *Düşlerin Yorumu I*. (çev. Emre Kapkın). İstanbul: Payel Yayınları.
- Freud, S. (1899/2004). *Düşlerin Yorumu II*. (çev. Emre Kapkın). İstanbul: Payel Yayınları.
- Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güllüoğlu, Ö. (2012). *Görsel Metin Çözümleme*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Indick, W. (2004). *Senaryo Yazarları İçin Psikoloji*. (Çev: Yeliz Taşkan- Ertan Yılmaz). +1 Kitap Yayınları.
- İmamoğlu A. (2010). "Bazı Psikanalistlere Göre Rüyanın İnsan Hayatındaki Rolü". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22, 21-47.
- Özgür N. ve Köçer Ş. (2013). "Carl Gustav Jung", *Yeni Yüksektepe, e-dergi*, 68, Kasım-Aralık.
- http://dergi.aktiffelsefe.org/index.php?option=com_content&view=article&id=74:nurdan-oezguer-uekriye-koecker&catid=19:68&Itemid=27 (Erişim Tarihi: 19.02.2013).
- Özden Z. (2004). *Film Eleştirisi* (2.Baskı) İstanbul: İmge Kitapevi.
- Öztürk, O. (1998). *Psikanaliz ve Psikoterapi*. (3. Baskı) Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi.
- Tura, S. M. (1996). *Freud'dan Lacan'a Psikanaliz*. 2. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Schultz, D. P ve Schultz S. E. (2002). *Modern Psikoloji Tarihi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Yanbastı, G. (1996). "Kişilik Kuramları". *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*, 53, 18.